

мікроорганізмів та їх довгострокового зберігання в колекціях. Київ «Знання України»,— 2007.— Вип. 5. — С.5-17. 3. Guide to the Deposit of Microorganisms under Budapest Treaty — Geneva: World Intellectual Property Organization, 1998 (publication N 661(E)).

JURISTIC ASPECTS OF ACCESS TO GENETIC RESOURCES

Golovach T.N.

Institute of Microbiology and Virology, NAS of Ukraine, Kiev

Access to biomaterials on any stages of research (screening, isolation, studying of properties, patenting, commercialization) is not enough adjusted. Alongside with the patent legislation, Bonn Guidelines to the Convention of the U.N.O. on Biological Diversity are the important step to the decision of legal and economic aspects of access to genetic resources and it's benefit-sharing.

УДК 619:616.98:578.824:614.44

ЕПІЗООТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СКАЗУ ТВАРИН У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Головко В.О., Іванченко І.М., Гонтарь А.М.

Харківська державна зооветеринарна академія

Метою роботи було проведення епізоотологічного аналізу особливостей розповсюдження і прояву сказу тварин всіх видів у масштабах Харківської області на підставі результатів досліджень, виконаних державними районними та обласною лабораторіями ветеринарної медицини. Застосовуючи методи порівняльно-історичного, порівняльно-географічного описів, епізоотологічного аналізу, результатів серологічних досліджень (РІД) на сказ, виявлено закономірності та особливості виникнення, розповсюдження сільватичних та антропоургічних осередків в області, а також ступінь антропогенного впливу на їх інтенсивність.

Сказ — одна з найдраматичніших та небезпечних летальних вірусних інфекцій, спільних для людини і тварини [4]. Щорічно у світі від сказу гинуть понад 1 млн. тварин, 5000 людей, серед яких частка дитячої смертності сягає 30–50 % [2]. На Україну припадає 17–20 % усіх реєстрацій сказу в Європі. Деякі країни Європи на сьогодні є вільними від сказу завдяки профілактичним заходам: впровадженню останніх років на їх території випадки сказу в диких і свійських тварин не реєструють [3].

Боротьба зі сказом залишається однією з найскладніших проблем, яка може бути вирішеною лише загальними зусиллями адміністративно-господарчих служб, органів державної ветеринарної та гуманної медицини, спрямованими на упорядкування утримання свійських тварин, перш за все, собак і кішок, своєчасну вакцинацію, відловлювання безпритульних тварин, регуляцію чисельності популяції диких м'ясоїдних у природних умовах [1].

Метою роботи було проведення епізоотологічного аналізу особливостей розповсюдження і прояву сказу тварин всіх видів у масштабах Харківської області на підставі результатів досліджень, виконаних державними лабораторіями ветеринарної медицини.

Матеріали і методи досліджень. Під час виконання роботи використовували матеріали звітності служби ветеринарної медицини області, а також використовували методи порівняльно-історичного, порівняльно-географічного описів, епізоотологічного аналізу, результатів серологічних досліджень (РІД) на сказ з районних та обласної лабораторій.

Результати досліджень. Харківська область, незважаючи на наполегливі спрямовані зусилля з боку ветеринарної служби, все ще залишається неблагополучною зі сказу. Ситуація залишалась досить напруженою, принаймні, останні 13 років, а в 2007–2008 рр. ще й погіршилася.

Наприкінці 20 сторіччя (1996–1999 рр.) кількість неблагополучних зі сказу пунктів в області коливалася від 7 до 21 за рік (індекс епізоотичності — 1,0 од.).

Наступні 4 роки кількість інцидентів коливалася від 105 (2003 р.) до 160 (2002 р.). Але значне піднесення рабічної інфекції зареєстровано у 2005 та 2008 рр. – 188 та 187 випадків за рік, що у 1,7 рази більше середнього показника за 13 попередніх років. Особливо значне збільшення рабічних осередків у 2008 р. зареєстровано серед котів та собак: 115 за рік або у 2,4 рази більше, ніж у середньому за 13 років.

Суттєвого антропогенного впливу на ситуацію в області зі сказу ми не відмічали. Розпочата масова кампанія з оральної імунізації (2005 р.) лише у наступному 2006 році дала незначне скорочення кількості зареєстрованих рабічних осередків, а вже наступного 2007 року та 2008 року – ситуація повернулася до попереднього стану.

Якщо в сільватичних осередках епізоотична ситуація принаймні стабілізувалася (таблиця 1), то в антропургічних – майже «вибухнула». Можливо це пов'язано з ослабленням уваги з боку ветеринарної служби до «міського» сказу та очікуванням швидкого результату оральної імунізації.

Таблиця 1 – Кількість інцидентів у вогнищах сказу в Харківській області

Роки спостережень	Кількість випадків сказу серед			Разом за рік
	с.-г. тварин	домашніх м'ясоїдних	диких тварин	
1996	6	2	2	10
1997	14	14	18	46
1998	32	40	49	121
1999	18	38	27	83
2000	32	43	58	133
2001	50	57	48	155
2002	24	68	68	160
2003	16	49	40	105
2004	13	35	9	57
2005	11	83	94	188
2006	3	11	24	38
2007	19	63	58	140
2008	15	115	57	187
За 13 років / у середньому за рік	253 / 19,5	618 / 47,5	552 / 42,5	1423 / 109,5

Якщо з 1996 по 2004 рік реєструвалися певні періодичності коливання інтенсивності епіпроцесу (близько 3 років), то з 2005 року ситуація на Харківщині характеризувалася як досить загострена.

Відносно благополучними зі сказу в межах області були Дергачівський (індекс епізоотичності – 0,63), Печенізький (індекс епізоотичності – 0,50) та Богодухівський (0,88) райони. Найбільша кількість випадків сказу впродовж 8 років зареєстрована у Золочівському, Лозівському (по 54), Барвінківському та Харківському (по 53) районах. Найменше випадків у Коломацькому районі (14).

Ми не знаходили об'єктивних природних чи географічних чинників щільності реєстрацій сказу на території області.

За 13 років (1996-2008 рр.) на території області вірус сказу виявляли у 19 видів тварин, у т. ч. 4 сільськогосподарських продуктивних, у котів, собак та у ще у 13 – диких.

Лише 17,7 % усіх реєстрацій сказу в області мали відношення до продуктивних тварин. 89,3% від них або 225 випадків – сказ ВРХ. Найбільше випадків сказу корів було у Лозівському районі у 2001 році – 11. Після 2003 року інтенсивність сказу ВРХ зменшилась до 10–16 випадків за рік в цілому по області.

43,4 % усіх випадків сказу в області за період спостереження (13 років) приходилося на сказ синантропного виду – котів та собак. Захворювання серед котів виявляли в 1,5 рази частіше, ніж серед собак.

Розпал собачого сказу в області приходився на 2002 рік (35 випадків) та 2005 рік (33). Але 2008 рік дав найвищу інтенсивність епіпроцесу – 50 випадків, що становить 20,5 % усіх випадків за 13 років. Найбільше випадків сказу собак за рік було

в Чугуївському районі (6), Харківському (6), Золочівському (5). Нагадаємо, що сказ собак повинен тотально щорічно профілакуватися, то ж ситуація характеризувала слабкість антропогенного впливу на неї.

Поширення котячого сказу поступалося лише сказу лисиць – 374 випадки за 13 років (серед лисів – 497). Найнеблагополучнішими з котячого сказу видалися 2005 р. (50 випадків), 2007 р. (47), 2001 р. (39) та 2002 р. (33). Але в 2008 році знову максимальне піднесення – 65 реєстрацій за рік.

Найбільше випадків за рік сказу кішок показали: м. Харків (8 – у 2005 р., 7 – у 2008 р. та 6 – у 2002 р.), Валківський район (7 – у 2008 р.), Вовчанський район (6 – у 2007 р.) та Сахновщинський район (5 – у 2001 р.). У м. Харкові за 8 років зареєстровано 32 випадки сказу кішок. Поширення сказу серед кішок частково пов'язано з їх біологічними особливостями (схильність до блукання, спільні місця годівлі та полювання з дикими тваринами, тип харчування, тощо), але й з неналежним рівнем протиепізоотичних заходів серед них.

Періоди піднесення рабчної інфекції серед котів в Харківській області співпадали з такими в сільватичних вогнищах серед лисиць.

Червона лисиця в сільватичних вогнищах сказу в Харківській області, як і в усій Україні, є головним резервуаром для рабчної інфекції. Так, серед усіх реєстрацій позитивних випадків сказу серед дикої фауни, частка реєстрацій сказу серед диких копитних складала 0,14%, серед гризунів – 0,77%, та серед хижаків – 96,75%. 5 випадків за 13 років – сказ кажанів.

З 6 видів хижаків, що створювали та підтримували сільватичні осередки сказу в області, в 92,9 % реєстрацій – лисиці; 3,18 % – єнотоподібні собаки; 2,24 % – куниця; 1,12 % – вовки, менше 0,4 % – тхори та менше 0,2 % – борсуки.

За 13 років серед лисиць зареєстровано 497 випадків сказу.

Таким чином, максимальна кількість позитивних реєстрацій встановлена серед лисиць. Але домінуючим за сумою реєстрацій в області все ж був антропоургічний сказ: 618 випадків рабчної інфекції серед собак та котів проти 553 – дикої фауни у т. ч. лисиць.

Найбільше випадків лисячого сказу за рік було у Шевченківському (24), Золочівському (22), Красноградському, Дворічанському, Барвінківському районах (по 21). Максимальна кількість реєстрацій за 1 рік була в 2005 році – 11 випадків у Барвінківському районі.

Такими чином, в центральних та південно-західних районах області переважав сказ котів, у східних та західних домінуючим був сказ лисиць (рис. 1).

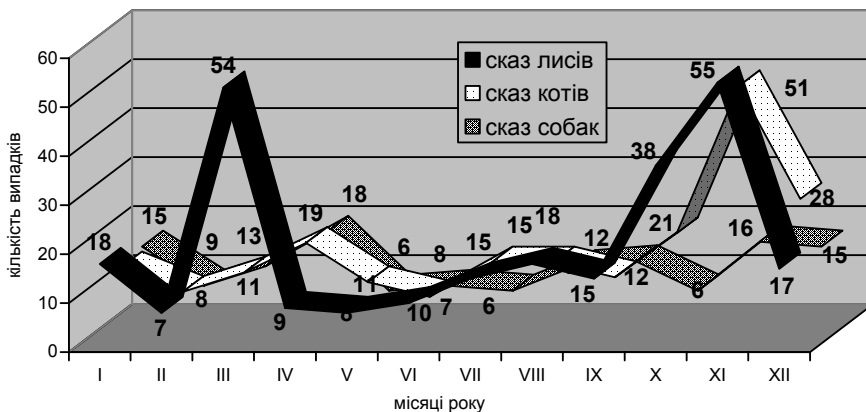

Рис. 1. Сезонність урбанічного та сільватичного сказу в Харківській області (2009-2008 рр.)

Сезонні піднесення лисячого сказу у Харківській області реєстрували у березні та жовтні-листопаді, що є закономірним для лісостепової зони України та пов'язано

з біологічними особливостями виду. На статистичне загострення епіпроцесу наприкінці осені впливають збільшення досліджень на сказ дикої фауни в період таксації. Сказ котів повторював сезонність в сільватичних вогнищах. Піднесення рабічної інфекції серед котів реєстрували у квітні (19 випадків) та у жовтні (21) – листопаді (51), грудні (28). Подібна динаміка, але на дещо нижчому рівні реєструвалася серед собак.

Висновки. Урбанічні осередки, підтримані переважно здичавілими безпритульними тваринами набули ознак природно-вогнищезового захворювання. Переміщення домінуючого господаря рабічної інфекції із сільватичних до урбанічних вогнищ свідчить про синантропізацію (наближення до людини) зоонозу. Виявлені закономірності можуть бути застосовані при подальшому спрямуванні антирабічних заходів у області.

Список літератури

1. Балім, Ю.П. Проведення пероральної вакцинації тварин дикої фауни [Текст] / Ю.П. Балім // Вет. медицина України. — 2006. — № 10. — С. 15–16. 2. Гришок, Л.П. Пероральна імунізація диких м'ясоїдних проти сказу [Текст] / Л.П. Гришок, О.В. Падалко, З.Р. Троєнко // Здоров'я тварин і ліки. — 2004. — № 10. — С. 4–5. 3. Ничик, С.А. Розробка та застосування засобів специфічної профілактики сказу тварин [Текст]: автореф. дис. ... д-ра вет. наук: 16.00.03 / С.А. Ничик / Ін-т експерим. і клін. вет. медицини. — Х., 2006. — 39 с. 4. Matouch, O. Elimination of rabies in the Czech Republic by oral vaccination of foxes [Text] / O. Matouch [et al.] // Rabies Bull. Europe. — 2005. — Vol. 29, № 1. — P. 10–15.

THE EPIZOOTOLOGICAL SPECIFICS OF RABIES IN KHARKIV REGION

Golovko V.A., Ivanchenko I.M., Gontar' A.M.

Kharkiv State Zooveterinary Academy

The aim of the work was to fulfill epizootic analysis of the peculiar properties of spreading and display of rabies of all kind of animals in Kharkiv region on the basis of research results, conducted by the state laboratories of veterinary medicine. Using the methods of comparative historical, comparative geographical description, epizootological analysis and the analysis of the results of serological research (RID) on rabies the patterns and specifics of origin and spreading of pestholes in the region as well as the degree of anthropogenic influence on their intension were determined.

УДК 638.25

ФУНГІЦИДНІ ВЛАСТИВОСТІ ПЕРСПЕКТИВНОГО ПРЕПАРАТУ АПІКОН ЩОДО БОВЕРІОЗУ ШОВКОВИЧНОГО ШОВКОПРЯДА

Головко В.О.

Харківська державна зооветеринарна академія, Україна

Кириченко І.О., Суханова І.П., Терновська Н.І., Дмитрієва О.В.

Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Харків, Україна

Визначення фунгіцидних властивостей суспензій і дустів препарату Апікон при змішаному перкутанно-пероральному способі зараження гусениць шовкопряда грибом боверіозу. Використано шовкопряда на різних стадіях розвитку, завись гриба, суспензій та дустів Апікону, методи групового перкутанно-перорального зараження гусениць та перкутанно-перорального і перкутанного застосування препарату, технологію вигодівлі шовкопряда з урахуванням збереженості шовкопряда, урожаю коконів та їх якості. Встановлено високу ефективність суспензій, особливо 3 %-вих, та дустів, особливо 6 %-вих, при боверіозі на вигодівлях. Суттєво підвищується збереженість шовкопряда (на 32,19 – 38,85 %), покращується якість коконів. Ефективність дустів не залежить від способу їх застосування. Отже Апікон у розроблених режимах застосування є перспективним фунгіцидом для галузі шовківництва.

Проблема боротьби з мікозами є актуальною для ветеринарної медицини [1] і, особливо для шовківництва, оскільки найбільш розповсюдженим мікозом шовкоп-